

Näringsdepartementet

Rapporten (Ds 1999:58) Kontrakt för arbete - Rättvisa och tydliga regler i arbetslöshetsförsäkringen

ILO-kommittén har genom remiss 1999-12-02 (N1999/11935/A) anmodats yttra sig över rapporten (Ds 1999:58) Kontrakt för arbete - Rättvisa och tydliga regler i arbetslöshetsförsäkringen. En arbetsgrupp med uppgift att se över arbetslöshetsförsäkringens regler lägger i rapporten fram ett 70-tal förslag till förändringar, vilka bl.a. innebär följande.

Utredningen

Kompensationsgraden i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring bör även fortsättningsvis vara 80 procent av tidigare inkomst. Ersättningstaket, dvs. den högsta dagpenningen, höjs från 580 till 640 kr, motsvarande 80 procent av en månadsinkomst på 17.600 kr, dock endast under de första 100 ersättningsdagarna. Arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring betonas. Utbildningsbidrag för arbetsmarknadspolitiska program och arbetslöshetsersättning samordnas och ges det gemensamma namnet aktivitetsersättning. Den arbetslöse får rätt till en handlingsplan, ett individuellt sökkontrakt, i vilket bl.a. preciseras vilka slags arbeten som skall anses lämpliga och hur den arbetssökandes sökradie successivt skall vidgas, yrkesmässigt och geografiskt, ju längre ersättningsperioden varar. Den som nekar att ta erbjudet arbete får sin dagpenning nedsatt med 25 procent under 40 dagar vid det första tillfället, med 50 procent under 40 dagar vid det andra tillfället samt blir avstängd vid det tredje tillfället. En ersättningsperiod blir även fortsättningsvis 300 dagar, men med möjlighet till förlängning till 600 dagar. Inom 600 dagar skall en arbetssökande erbjudas plats på en s.k. övergångsarbetsmarknad, i form av ett arbete eller annan heltidsaktivitet som pågår till dess arbete eller reguljär utbildning påbörjats. De närmare formerna för denna verksamhet, organisation och finansiering bör utredas vidare.

I 31 § lagen om arbetslöshetsförsäkring föreskrivs f.n. att om en sökande med anledning av arbetslöshet fortlöpande får ersättning från någon annan än arbetslöshetskassan, får dagpenning lämnas med högst skillnaden mellan det högsta belopp som får lämnas enligt 26-29 §§ (högsta dagpenning) och ersättningen. Arbetsgruppen föreslår att samordningen med andra ersättningar skall ske så att dessa tillsammans med arbetslöshetsersättning enligt lagen inte kan ge en samlad ersättningsnivå som överstiger 80 procent av tidigare dagsförtjänst. Efter 100 ersättningsdagar föreslås samordningen ske så att den

samlade ersättningen inte överstiger 72,5 procent av dagsförtjänsten i de fall den senare uppgår till 800 kr (vilket motsvarar månadsinkomsten 17.600kr) eller mer.

ILO-kommittén

ILO-kommittén noterar att rapporten i kapitel 9 Internationell utblick innehåller en redogörelse för den svenska arbetslöshetsförsäkringen i internationell jämförelse. Bl.a. redovisas viss OECD-statistik och, enligt uppdraget, vidtagna åtgärder i Danmark och Nederländerna. Däremot synes det inte ha ingått i arbetsgruppens riktlinjer att granska Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade konventioner. Arbetsgruppen har heller inte företagit en sådan granskning. Kommittén anser att en sådan granskning hade varit önskvärd.

ILO-kommittén vill därför erinra om ILO:s konvention (nr 168) om främjande av sysselsättning och skydd vid arbetslöshet, som Sverige genom ratifikation (prop. 1989/90:64) åtagit sig att respektera. Konventionen och den tillhörande rekommendationen nr 176 kompletterar tidigare antagna ILO-instrument, bl.a. konventionerna (nr 102) om minimistandard för social trygghet, (nr 122) om sysselsättningspolitik, (nr 142) om utveckling av mänskliga resurser och (nr 150) om arbetsmarknadsförvaltning, samtliga ratificerade av Sverige.

Enligt konventionen nr 168 skall varje medlemsstat vidta lämpliga åtgärder för att samordna sitt system för skydd vid arbetslöshet och sin sysselsättningspolitik. Skyddet vid arbetslöshet, i synnerhet metoderna för att utge förmåner vid arbetslöshet, bör vara så utformat att det bidrar till att främja full, produktiv och fritt vald sysselsättning och inte tar bort incitamenten för att arbeta eller erbjuda arbete. Konventionen innehåller bl.a. bestämmelser om omfattad personkrets, villkor för ersättning, ersättningsnivåer och ersättningsperiodens längd samt anger skäl och villkor för indragning eller minskning av ersättningen, t.ex. om annan inkomstförmån erhålles.

ILO-kommittén finner inte att arbetsgruppens förslag till ändringar i arbetslöshetsförsäkringen strider mot Sveriges åtaganden enligt de nämnda konventionerna.

ILO-kommittén vill dock fästa regeringens uppmärksamhet på att det svenska socialförsäkringssystemets regler om samordning med inkomstbaserade förmåner enligt kollektivavtal under senare år har diskuterats inom ILO.

År 1991 anmälde Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) Sverige till ILO för brott mot konventionerna om föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten (nr 87), om organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten (nr 98), om offentligt anställda (nr 151) och om främjande av kollektiva förhandlingar (nr 154). Anmälan föranleddes av de ändringar i sjukförsäkringen m.m., som trädde i kraft den 1 mars 1991 innebärande sänkt ersättning från det statliga ersättningssystemet. Enligt TCO:s uppfattning innebar de nya reglerna om minskad ersättning ett intrång i den kollektiva

förhandlingsrätten genom att i praktiken omöjliggöra en avtalsreglerad utfyllnadsersättning utöver en viss nivå vid sjukdom.

Sedan regeringen beretts tillfälle att inkomma med kommentarer behandlades ärendet av ILO:s expertkommitté våren 1993. Kommittén kunde inte finna att någon överträdelse skett av de åberopade konventionerna men betonade vikten av att parterna övertygades till frivilliga överenskommelser och inte ställdes inför hot om lagstiftning från regeringens sida. Kommittén bad även att hållas informerad av regeringen om den fortsatta utvecklingen. Frågan blev föremål för en omfattande debatt i arbetskonferensens trepartiska utskott för konventionstillämpningen 1993. Utskottet underströk i sina slutsatser vikten av principen om kollektivavtalssystemets självständighet samt att myndigheterna generellt respekterar denna självständighet och avhåller sig från ingripande. Utskottet ansåg att regeringen skulle försöka övertala parterna att frivilligt beakta övergripande ekonomiska och sociala överväganden och det allmänintresse som regeringen åberopat eftersom övertalning alltid är bättre än tvång.

År 1996 ingav TCO en förnyad anmälan i ärendet, vilken tillsammans med regeringens svar kommenterades av Expertkommittén inför arbetskonferensen 1997. I kommentaren begärde Expertkommittén särskilt att få information av Sverige om begränsningsreglerna kunde indirekt komma i konflikt med kollektivavtalsförhandlingsprocessen genom att upphäva i avtalen uppnådda förmåner. Inför arbetskonferensen 1998 hänvisade Expertkommittén till sina tidigare uttalanden och tog ad notam regeringens förklaring att ändringen i sjukersättningen inte innebar ett förbud för parterna att sluta avtal eller att ändringen skulle tolkas på det sättet.

ILO-kommittén betonar starkt vikten av att även nämnda konventioner rörande förenings- och förhandlingsrätten beaktas i den fortsatta handläggningen.

I handläggningen av detta ärende har deltagit undertecknad ordförande, ledamöterna Dirke, Wallstén, Nordström och Edström, ersättarna Eriksson, Brorsson, Olsson och Hamskär. Närvarande har varit ersättaren Ekenger och, adjungerade, Staffan Bodén, Sjöfartsverket, och Martin Hedenmo, LO, samt bitr. sekreteraren Sjöberg och undertecknad sekreterare.

För ILO-kommittén

AE

Anna Ekström

KW

Kerstin Wiklund